

GIÁO DỤC BẢO VỆ TÀI NGUYÊN MÔI TRƯỜNG BIỂN, HẢI ĐẢO CHO TRẺ 5 - 6 TUỔI Ở TRƯỜNG MẦM NON

Nguyễn Thị Ngọc Diệp
Trường Mầm non Mai Lâm, xã Đông Anh, Hà Nội

Tóm tắt: Bài viết đề cập việc giáo dục trẻ 5–6 tuổi ý thức bảo vệ tài nguyên và môi trường biển, hải đảo thông qua các hoạt động học tập và vui chơi tại trường mầm non. Tác giả đề xuất lồng ghép nội dung vào các chủ đề phù hợp, sử dụng tranh ảnh, trò chơi, vật liệu tái chế và phối hợp với phụ huynh nhằm hình thành thói quen và hành vi tích cực bảo vệ môi trường cho trẻ từ sớm.

Từ khóa: Giáo dục môi trường biển đảo, trẻ 5-6 tuổi, ý thức bảo vệ

EDUCATING 5–6-YEAR-OLD CHILDREN ON MARINE AND ISLAND ENVIRONMENTAL RESOURCE PROTECTION IN PRESCHOOL

Nguyen Thi Ngoc Diep
Mai Lam Preschool, Dong Anh Commune, Hanoi

Abstract: This article addresses the education of 5–6-year-old children on the awareness of protecting marine and island environmental resources through learning and play activities in preschool. The author proposes integrating the content into appropriate thematic lessons, using pictures, games, recycled materials, and collaboration with parents to help form early habits and positive behaviors in environmental protection among young children.

Keywords: Marine and island environmental education, 5–6-year-old children, environmental awareness

Nhận bài: 10/06/2025

Phản biện: 09/07/2025

Duyệt đăng: 14/07/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Việt Nam là quốc gia giàu tiềm năng biển với hơn 3.000 hòn đảo, nhiều vịnh, hang động tự nhiên, hệ sinh thái biển đa dạng và nguồn tài nguyên khoáng sản, sinh vật phong phú có giá trị kinh tế cao. Tuy nhiên, “kho báu” này đang bị đe dọa nghiêm trọng bởi ô nhiễm môi trường và khai thác tài nguyên thiếu kiểm soát. Nguyên nhân chính xuất phát từ ý thức bảo vệ môi trường còn hạn chế của người dân, các hành vi như đánh bắt thủy sản bằng thuốc nổ, xả rác thải sinh hoạt và công nghiệp ra biển đang khiến tài nguyên biển dần suy giảm và cạn kiệt. Ngoài ra, biển đảo Việt Nam còn có vị trí chiến lược quốc phòng quan trọng, thường xuyên đối mặt với nguy cơ xâm lấn. Do đó, việc bảo vệ tài nguyên môi trường biển, hải đảo là nhiệm vụ cấp thiết của toàn xã hội, không của riêng ai. Tác giả nhấn mạnh vai trò của giáo dục trong việc nâng cao nhận thức bảo vệ biển, đảo, đặc biệt bắt đầu từ bậc học mầm non. Tuy nhiên, thực tế cho thấy việc lồng ghép nội dung này vào giáo dục mầm non còn hạn chế, thiếu hệ thống và hiệu quả. Vì vậy, cần xây dựng chiến lược giáo dục bài bản, phù hợp với trẻ từ 5–6 tuổi, giúp hình thành sớm ý thức, hành vi bảo vệ môi trường biển, tạo nền tảng vững chắc cho sự phát triển bền vững của đất nước.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở khoa học của việc

2.1.1. Cơ sở lý luận

Nội dung đề tài là một vấn đề thời sự nóng, vấn đề biên giới biển đảo là vấn đề luôn được dư luận quan tâm, cho nên cùng với việc lựa chọn cách giáo dục cho trẻ mầm non bằng cách học bằng chơi, chơi bằng học theo hình thức tập trung học tập, tuyên truyền giáo dục thì mỗi người giáo viên mầm non lồng ghép vấn đề này vào bài giảng của mình chắc chắn rằng hiệu quả giáo dục sẽ rất cao.

Nội dung giáo dục về tài nguyên và môi trường biển, hải đảo được tích hợp phù hợp với tất cả các lĩnh vực giáo dục: phát triển nhận thức, phát triển thể chất, phát triển ngôn ngữ, phát triển tình cảm quan hệ xã hội.

Nội dung giáo dục về tài nguyên và môi trường biển, hải đảo được tích hợp phù hợp vào hoạt động phải từ dễ đến khó, từ đơn giản đến phức tạp, phù hợp với đặc điểm lứa tuổi của trẻ. Các hoạt động phải gần gũi không xa lạ gần với thực tế của địa phương, đảm bảo tự nhiên nhẹ nhàng.

2.1.2. Cơ sở thực tiễn

Biển Việt Nam có tài nguyên phong phú, đặc biệt là dầu mỏ khí đốt. Trữ lượng dự báo tại vùng biển và thềm lục địa Việt Nam khoảng 10 tỷ tấn dầu quy đổi, trữ lượng khai thác từ 4 đến 5 tỷ tấn. Nguồn lợi hải sản nước ta được đánh giá

vào loại phong phú trong khu vực. Theo các điều tra về nguồn lợi hải sản, tính đa dạng sinh học trong vùng biển nước ta đã phát hiện được khoảng 11.000 loài sinh vật cư trú, trong đó có 6.000 loài động vật đáy, 2.400 loài cá (trong đó có 130 loài cá có giá trị kinh tế), 653 loài rong biển, 657 loài động vật phù sa, 537 loài thực vật phù du, 225 loài tôm biển...

Biển Việt Nam có nhiều điều kiện để phát triển du lịch - ngành công nghiệp không khói, hiện đang đóng góp không nhỏ vào nền kinh tế của đất nước. Do đặc điểm kiến tạo khu vực, các dãy núi đá vôi vươn ra sát bờ biển đã tạo thành nhiều cảnh quan thiên nhiên sơn thủy rất đa dạng, nhiều vịnh, bãi cát trắng, hang động, các bán đảo và các đảo lớn nhỏ liên kết với nhau thành một quần thể du lịch hiếm có trên thế giới như di sản thiên nhiên Hạ Long được UNESCO xếp hạng. Các thắng cảnh trên đất liền nổi tiếng như Phong Nha, Bích Động, Non nước..., các di tích lịch sử và văn hóa như: Cổ đô Huế, phố cổ Hội An, Tháp Chàm, Nhà thờ đá Phát Diệm... phân bố tại vùng ven biển. Tiềm năng du lịch kể trên rất phù hợp để Việt Nam phát triển và đa dạng các loại hình du lịch hiện đại như nghỉ ngơi; dưỡng bệnh; tắm biển; du lịch sinh thái nghiên cứu khoa học vùng ven bờ, hải đảo, ngầm dưới nước; du lịch thể thao: bơi, lặn sâu, lướt ván, nhảy sóng, đua thuyền...

Tuy nhiên vấn đề ô nhiễm môi trường biển và hải đảo là một trong những vấn đề ngày càng đáng lo ngại. Vậy nguyên nhân gây ra ô nhiễm môi trường biển, hải đảo là do đâu? Do ô nhiễm bắt đầu từ nguồn đất liền, từ các hoạt động liên quan đến đáy biển, ô nhiễm từ tàu thuyền, khí quyển...

Việc giáo dục bảo vệ tài nguyên, môi trường và biển, đảo cần được thực hiện ngay từ khi các em học mầm non. Đây là một trong những cách để giáo dục thành công về tài nguyên môi trường, biển đảo cho các em nhỏ. Hãy để cho các em tham gia vào các chương trình học ngoại khóa như: Tham quan môi trường, triển lãm ảnh về biển đảo, tổ chức cho các em tự vẽ về các chú hải quân, về biển, đảo, sóng, gió... hoặc là cho các em tìm hiểu về thiên nhiên, động vật. Từ đó, các em có thể học được rất nhiều điều khi mà trong chương trình chính khóa không thể đưa vào giảng dạy. Hiện nay việc giáo dục về tài nguyên môi trường, biển đảo cần phải được thực hiện có hệ thống từ bậc học mầm non đến đại học. Việc làm này không chỉ đơn

thuần là trang bị cho các em những kiến thức cơ bản về biển, hải đảo và tài nguyên môi trường mà thông qua đó còn giáo dục các em về ý thức bảo vệ môi trường, thái độ sống, và tinh thần trách nhiệm với cộng đồng và bà nhân mạnh rằng dạy trẻ mầm non ý thức bảo vệ môi trường biển đảo càng sớm càng tốt. Đặc biệt là hiện nay môi trường biển nước ta đang bị ô nhiễm nặng nề về rác thải của các khu công nghiệp và nạn chặt phá rừng, nổ mìn đánh cá khai thác tài nguyên, khoáng sản bừa bãi. Đặc biệt một số nước đang muốn lấn chiếm một số đảo ở lãnh thổ nước ta, trong đó có quần đảo Trường Sa và Hoàng Sa. Vì vậy đưa chuyên đề “Giáo dục tài nguyên môi trường biển, hải đảo” vào chương trình chăm sóc giáo dục trẻ mầm non nói chung và trẻ 5-6 tuổi nói riêng là vấn đề rất cần thiết và cấp bách hiện nay. Vì vậy chúng ta cần làm ngay để nâng cao nhận thức về tài nguyên biển hải đảo cho thế hệ tương lai của đất nước.

2.2. Các biện pháp giáo dục BVTN&MT biển, hải đảo

2.2.1. Xây dựng kế hoạch nội dung tích hợp nội dung giáo dục BVTN & MT biển, hải đảo. Xây dựng kế hoạch giáo dục BVTN & MT biển, hải đảo cho trẻ tích hợp qua hoạt động có chủ đích, thông qua các chủ đề học tập ở tuổi mầm non tuy không phải là hoạt động chủ đạo nhưng trẻ học mà chơi chơi mà học. Vì thế, thông qua các hoạt động học khám phá, làm quen văn học, tạo hình, âm nhạc cũng có nhiều cơ hội để thực hiện việc giáo dục BVTN & MT biển, hải đảo cho trẻ. Qua các hoạt động học, bài học ở từng chủ đề mà cô lồng ghép nội dung giáo dục BVTN & MT biển, hải đảo một cách hợp lý cho trẻ.

Sau khi lên được kế hoạch để dạy và lồng ghép vào các hoạt động học GV thấy khi tổ chức các hoạt động học có tích hợp nội dung BVTN & MT biển, đảo thì các hoạt động học đó có hiệu quả đáng kể, trẻ hứng thú hơn khi tham gia các hoạt động học, trẻ luôn vui tươi.

2.2.2. Tìm hiểu qua tranh ảnh và quan sát thực tế

Giáo dục bảo vệ tài nguyên môi trường biển, hải đảo trong trường mầm non, giáo viên không những nắm chắc về nội dung môi trường biển, hải đảo mà còn là người bạn biết trò chuyện lồng ghép vào chơi, vận dụng các phương pháp, biện pháp linh hoạt vào các môn học để giáo dục trẻ ở mọi lúc mọi nơi giúp trẻ nhớ lâu và khắc sâu về bảo vệ môi trường biển đảo.

Trường tổ chức chuyên đề lồng ghép “Giáo dục bảo vệ môi trường biển, đảo” vào trong chương trình chăm sóc giáo dục trẻ giúp giáo viên nắm được phương pháp và kiến thức mới ngoài ra giáo viên còn học hỏi mọi lúc trên công nghệ thông tin để trau dồi kiến thức và tìm ra phương pháp giáo dục trẻ hiểu biết về môi trường, biển hải đảo một cách nhẹ nhàng phù hợp với tâm sinh lý của trẻ. Lồng ghép môi trường biển hải đảo vào trong các chủ đề để trang trí lớp cho phù hợp. Sao cho đẹp mắt, đảm bảo tính khoa học, tính thẩm mỹ, phù hợp với nội dung giáo dục trẻ, các nội dung dạy trẻ phải thiết thực để trẻ dễ hiểu. Giáo dục trẻ biết muốn bảo vệ tài nguyên môi trường biển hải đảo không bị ô nhiễm, thì nhân tố con người là yếu tố chính. Nếu trẻ không có ý thức bảo vệ tài nguyên môi trường biển, đảo ngay từ những việc làm nhỏ sẽ làm cho môi trường nhất là môi trường biển ngày càng ô nhiễm càng gia tăng trầm trọng. Nhưng trẻ cùng chung tay góp sức có ý thức bảo vệ môi trường ngay từ tuổi nhỏ chính là bảo vệ sức khỏe cho chính bản thân mình.

- + Con người với môi trường:
- + Con người với động vật, thực vật
- + Con người với tài nguyên, thiên nhiên

Các nội dung giáo dục trẻ về tài nguyên và môi trường biển, hải đảo được xây dựng theo hướng tích hợp nhẹ nhàng, hợp lý trong các chủ đề, các hoạt động, không gây quá tải trong thực hiện chương trình chăm sóc giáo dục trẻ phù hợp với đặc điểm lứa tuổi, tâm sinh lý của trẻ. Các hoạt động phải gần thực tế ở địa phương nơi trẻ sống.

2.2.3. Xây dựng kế hoạch giáo dục bảo vệ tài nguyên môi trường biển, hải đảo theo các chủ đề

Nội dung giáo dục về tài nguyên và môi trường biển, hải đảo cho trẻ có thể tích hợp được trong các chủ đề như: Nghề nghiệp- Ngày 22/12; Nước và hiện tượng tự nhiên; Các phương tiện giao thông; Thế giới động vật; Thế giới thực vật; Quê hương đất nước... Bao gồm các chủ đề: Chủ đề: Trường mầm non; Chủ đề: Bản thân, Gia đình. Chủ đề: Nghề nghiệp. Chủ đề: Các phương tiện giao thông. Chủ đề: Nước, và các hiện tượng tự nhiên

2.2.4. Tích hợp nội dung giáo dục tài nguyên, môi trường biển, hải đảo vào các hoạt động trong ngày của trẻ ở trường mầm non

Tùy theo chủ đề ngày giáo viên có thể đưa nội dung giáo dục bảo vệ môi trường biển, đảo xuyên

suốt các hoạt động trong ngày nhưng phải lựa chọn nội dung cho phù hợp và phong phú để thu hút sự chú ý của trẻ. Giúp trẻ tò mò tư duy sáng tạo ham hiểu biết về biển, gợi mở cho trẻ đặt câu hỏi về môi trường biển, giúp trẻ phát triển tư duy, ngôn ngữ, tình cảm, kỹ năng xã hội một cách thoải mái mà không gò bó áp đặt trẻ.

Đón trẻ, trò chuyện buổi sáng: - Trò chuyện với trẻ và cho trẻ xem phim tài liệu, video, tranh ảnh về biển, đảo Việt Nam.- Trò chuyện về cách giữ gìn bảo vệ môi trường biển đảo sạch sẽ

Hoạt động học: Đưa nội dung giáo dục tài nguyên, môi trường biển, hải đảo phù hợp nội dung vào các hoạt động

Hoạt động góc: Xem tranh, ảnh, mô hình về biển, đảo. Trò chơi: chọn hành động đúng về bảo vệ môi trường biển, chọn đúng nơi ở cho các loại thủy sản nước mặn, nước ngọt. Vẽ, tô màu, cắt dán tranh, ảnh về các phương tiện giao thông trên biển. Cắt, dán tranh ảnh về biển, đảo Việt Nam từ họa báo....

Hoạt động ngoài trời: Quan sát và nhận xét sân trường hôm nay sạch hay bẩn? Vì sao? Mỗi bạn cần làm gì để sân trường sạch? Quan sát thời tiết hôm nay như thế nào? Vì sao mưa bão lại hay xảy ra?....

Hoạt động chiều: Cô và trẻ trang trí lớp, làm đồ dùng đồ chơi từ những vật liệu phế thải thu gom được. Trò chuyện về ích lợi của việc sử dụng các vật liệu phế thải để làm đồ dùng học tập lại bảo vệ môi trường....

2.2.5. Sưu tầm các trò chơi và nghiên cứu làm đồ dùng, đồ chơi từ các nguyên vật liệu sẵn có

Sưu tầm các trò chơi.

* Trò chơi: Chọn hành vi đúng sai khi tham gia giao thông trên biển.

* Trò chơi: Tạo sóng biển bằng tay.

* Trò chơi: Tai ai tinh.

* Trò chơi: Truyền tin.

Nghiên cứu làm đồ dùng, đồ chơi từ các nguyên vật liệu sẵn có: Chai, lọ....

2.2.6. Phối hợp với phụ huynh

Đặc điểm của trẻ mầm non là bắt chước và làm theo người lớn, vậy mọi hành vi cử chỉ của người lớn phải luôn mẫu mực để trẻ noi theo vì thế giáo viên truyền truyền kịp thời đến phụ huynh những hành vi tốt về giáo dục bảo vệ tài nguyên môi trường biển, đảo. Để phụ huynh có một số kiến thức cơ bản và phối hợp kịp thời với nhà trường trong công tác chăm sóc giáo dục trẻ ở trường và tại gia đình.

Tuyên truyền bằng nhiều biện pháp như trao đổi trực tiếp khi phụ huynh đón trả trẻ, trong các buổi họp phụ huynh, trao đổi qua bảng tuyên truyền của lớp. Đến nay 100% phụ huynh đã có kiến thức cơ bản về tài nguyên môi trường biển để chăm sóc giáo dục trẻ có ý thức bảo vệ môi trường biển đảo tốt hơn.

Ngoài ra vận động phụ huynh thu gom nguyên vật liệu thiên nhiên, phế liệu như hũ yaourt, hộp sữa nhựa.... vừa có thể để làm đồ dùng đồ chơi mà không phải đốt hay vứt rác bừa bãi, cô và trò cùng làm được nhiều đồ dùng để phục vụ cho việc dạy và học của cô và trẻ.

III. KẾT LUẬN

Giáo dục cho trẻ mầm non bảo vệ môi trường, đặc biệt là bảo vệ môi trường biển và hải đảo là vô cùng quan trọng giúp trẻ phát triển toàn diện các lĩnh vực, phát triển khả năng tư duy, ngôn ngữ, cảm xúc, tình cảm, trí tưởng tượng, khả năng ghi nhớ có chủ định, liên hệ vào cuộc sống hằng ngày...Giúp trẻ biết thể hiện hiểu cái đẹp là mối quan hệ giữa con người với con người, giữa con người với thiên nhiên với động thực vật và với xã hội và có ý thức ban đầu về bảo vệ môi trường bảo vệ tài nguyên môi trường biển đảo xanh sạch chính là bảo vệ sức khỏe cho bản thân trẻ và cho mọi người.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Chấp hành TƯ (2013), *Nghị quyết số 29-NQ/TƯ về đổi mới căn bản toàn diện GD*ĐT*. Hà Nội
2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018) *Thông tư số 32/TT/BGDĐT về ba hành Chương trình giáo dục phổ thông 2018*. Hà Nội
3. Nguyễn Thị Kim Thoa (2022) *Hoạt động giáo dục trải nghiệm cho HS phổ thông*. Hà Nội
4. Kiều Thị Thuỷ (2023), *Kinh nghiệm đưa trò chơi nâng cao hiệu quả dạy học Toán 2*. Sáng kiến kinh nghiệm. Hà Nội